



**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

46. An Pater teneatur dotare filiam naturalem, & spuriam? Et notatur,
quod nex ab hoc onere dotandi excusatur Pater filiam incestuisam, etaim
de redditibus Ecclesiasticis beneficiis. Et ex his ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

13. Insuper in d.l. final. C. de dot. promiss. filia habebat bona aduentitia, & tamen dicitur, quod omnino ad patris spectet officium eam filiam dotare.

14. Non obstant superius in contrarium adducta, quod nempe cesset ratio in filia diuine, quæ alias suadet filiam dotari, hoc quippe negatur.

15. Dos enim ad hoc constituitur & datur, vt eo facilius fœminæ maritus nanciscatur.

16. Deinde datur dos, vt onera matrimonij sustinere maritus valeat.

17. Atqui constat bona vxoris paraphernalia non seruire oneribus matrimonialibus sustinendis, etiam si ea amplissima fuerint.

18. Quo circa ratio dandæ dotis in locupletre filia non deficit.

19. Ad secundum respondetur, consequentiam negando, procedit enim à diueris & separatis; filia diuini alimentum non tenetur pater suppeditare, quia finis alimentorum hinc deficit: Nec enim opus habet diues filia vt alatur; Dotis autem finis omnino deficit in diuine, vt supra ostensum fuit.

Non obstat tertium, desumptum ex d.l. 22. §. ff. ad Trebell.

Obseruandum enim, quod illic proponitur dos iam constituta mulieri post illius mortem.

20. Deinde cum præstatio dotis ex priuilegio singulari descendat, amplissima eius est facienda interpretatio. l. pen. ff. de constit. princ.

Maximè cum publicam utilitatem concernat, l. 1. ff. solut. matr. & l. 2. ff. de iur. dotal. denique est regula iuris, quæ iubet in dubio pro dotibus respondere.

Et ita hanc posteriorem sententiam affirmatiuam tuetur Anton. Guibert. Constantin. in tract. de dot. cap. 3. num. 13. Andreas Gaill. 2. obseruat. 95. num. 14. Roger. de dot. cap. 3. num. 4. Nouellus de dot. part. 6. princl. 4. Mynsing. 5. obseruat. 32. num. 2. quibus adde ex Theologis Fragolum in Republica tom. 3. lib. 22. disp. 5. §. 1. num. 11.

21. Non desinam tamen hic annotare, Castrum Palaum, licet doceat hanc sententiam esse veram, & in praxi tenendam, & consulendam, attamen ait ipse probabilitate non caret, patrem deobligatum esse filiam diuitem dotare; tamen obligatus sit ei excedenti 25. annos maritum querere. Quæ fuit opinio Barthol. in l. mulier §. cum proponeretur ff. ad Trebellian. Alciat. in l. 1. num. 65. ff. soluto matrimon. Andr. Fachinei lib. 10. cap. 38. eo quod pater non tenetur filiam diuitem alere, l. si quis à liberis ff. de liberis agnoscendis. At dos loco alimentorum succedit. Ergo non tenetur dotem præstare. Quod si dicas cum Anton. Gom. l. 50. Tauri num. 23. in fine, alimenta habenti cessat patris obligatio, dos verò favore publico deberetur, ne mulieres maneat indotata; obstat, quia strictior est obligatio alimentorum, quam dotis; cum illa sit à natura, hæc ex lege, at illa obligatio conditionem imbibit, si aliunde alimenta non habeantur. Ergo hæc obligatio dotis eandem conditionem continere debet, cum vtraque obligatio in necessitate fundetur, quæ cessat, cum aliunde dos & alimenta suppeditantur: neque refert legitimam debitam esse, quia hæc debetur post mortem, cum tamen dos viuenti Patre concedenda sit, lex verò final. C. de dotis promiss. hanc sententiam indicat, cum tantum dicat officium esse paternum, quod liberalitatis est, non necessitatis, iuxta l. commodatum §. sicut, ff. commodari, ibi volumus, & officij magis est, quam necessitatis commodari, & dicit. l. ultim. dicitur: liberalitas itaque talis maneat vera & irrevocabilis, vt & puto nomine liberalitas, & debitum suam sequantur fortunæ. Huc vsque Palaus

Sed nostram sententiam ne deserat, & ita in foro forti, & poli obseruatur.

22. Sed ex his oritur alia difficultas; An Pater teneatur filiam emancipatam dotare? Affirmatiuè respondet Castrus Palaus ubi supra num. 4. Sed contrarium videtur dicendum ex leg. 19. ff. de ritu nupt. Ibi enim expressè asseritur, quod Pater qui in potestate filiam habet, eam dotare cogatur. Vnde inferri potest, patrem, qui filiam amplius in potestate non habet, non cogi filiam dotare, argumento à contrario sensu, quod in iure fortissimum est, l. 1. princ. ff. de offi. eius cui mand. est iurisp. Etsi emancipatam filiam æquè atque in potestate existentem cogitur dotare, ad quid obsecro in l. 19. nominatim, & expressè asseritur, quod eam quam in potestate habet parens dotare compelletur.

23. Accedit huic, quod extraneus non teneatur extraneam dotare l. profectitia ff. de iure dot. Atqui patria potestate per emancipationem dissoluta, emancipata pro extranea habetur §. 3. instit. de heret. qualit. & diffir. Igitur emancipata à Patre non est dotanda.

24. Deinde in l. 51. ff. de iur. dot. dicitur, id quod filia emancipata à patre donatum fuerat, eidem potest à patre in dotem esse datum; eoque casu non censeri dotem à patre, sed à filia profectam: Ex quo rursus relucet, quod pater emancipatam non teneatur dotare.

25. Verùm, his non obstantibus ego puto non esse recedendum à sententia Castri Palai, quam licet ipse pro se nullum authorem adducat tenent Franciscus Hotomannis in disp. de dote cap. 3. num. 21. & Gregorius Obrecht. in disput. de dote, Thest. 88. cum sequen.

26. Quibus adde Doctores, quos citat & sequitur Fragosius in Republica t. 3. l. 2. disput. 5. §. 1. num. 7. qui etiam optimè notat, an Pater teneatur dotare filiam iam nuptam, quæ nupsit inconsulto patre, viro digno? Affirmat Bald. in l. 1. num. 9. ver. sed si nupsit filia ff. solut. matrimon. & in auth. res qua n. 10. C. comm. de leg. & Aret. in d. l. 1. num. 6. ver. sed queritur ff. soluto matrimon. Curt. Senior conf. 27. nu. 35. & conf. 39. num. 8. quam sententiam vocat veriolem Soccin. sen. conf. 57. num. 2. ver. sed contraria opinio lib. 4. immò Ioann. Andreas, & Imol. in cap. accedens de procurat. hoc extendunt, quamuis filia nupsit viro indigno, sequitur Soccin. sen. d. conf. 57. ad finem; idem tenet Ripa in l. 1. num. 59. ff. solut. matrimon.

27. Nota etiam cum Rebello part. 2. lib. 5. qu. 4. num. 21. quod quando dicitur, Patrem teneri ad secundam dotem conferendam filia, priori amissa, intellige, si secundò nubat; nam constante primo marito, non obligatur Pater ad notam dotem refundendam, etiam si sine culpa filia, prima sit amissa, l. Pater filia ff. de emptionibus.

RESOL. XLVI.

An Pater teneatur dotare filiam naturalem, & spuriam?

Et notatur, quod nec ab hoc onere dotandi excusatur Pater filiam incestuosam, etiam de redditibus Ecclesiasticis beneficij.

Et ex his oriuntur due difficultates, Prima an dos data filia spuria ad ipsius heredes transeat?

Secunda, an in euentu, quod Pater plus dotis aedit filia spuria, quam valeant totius vitæ alimenta, possint constante matrimonio, repeti quoad excessum? Ex part. 11. tractat. 4. & Misc. 4. Resol. 25.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam tenet Corraffus in comment. ad leg. 19. num. 58 de ritu nupt. Probatur Primò hæc opinio ex cap. cum haberet, de eo qui duxit in matrimonium, quam polluerat per adulterium, scribit Pontifex, patrem teneri provide- re filiis spuris de necessariis.

2. Atqui dotem filia esse necessariam, quo nu- bere, & ita supra turpisque vitæ fecunditatem effuge- re possit, nemo dubitat. Naturalis igitur filia do- tanda est à patre,

3. Quicumque alere tenetur, is quoque tenetur dotare, cum dos constituatur cum in finem, vt maritus onera matrimonialia sustineat, vxorem & liberos alat, l. pro oneribus C. de iur. dot. Atqui pater cogitur alere spurios, & liberos naturales inopes; igitur eisdem quoque tenetur dotare.

4. In dubio ea semper est arripienda, & tenenda sententia, quæ est humanior, quæ benignior & æquior, l. in ambiguis ff. de reg. iur. & in dubio pro dotibus respondendum est l. 87. de reg. iur.

5. Atqui filias naturales, & spurias esse à patre dotandas, benignior, æquior, & humanior est senten- tia. Igitur pro ea respondendum, & eaque hic reti- nenda erit.

6. Ceterum negatiuam sententiam sustinet An- tonius Guibert. Constan. in 1. de dot. cap. 3. num. 9. & segg. Fr. Hotoman. in disp. de dot. ap. 3. num. 22. Obre- clit. in d. disp. de dot. ubi. 90. veriore esse iudico.

7. In l. 8. C. de natur. lib. expressè Iustinianus scribit patribus indulgeri vt liceat eis nulla legitima sobole, vel matre subsistente dotem vsque ad sex vn- cias constituere: Vnde colligitur, quod nulla patri- bus naturalibus incumbat necessitas filias spurias dotandi, quod enim potestatis, & arbitrij est, hoc necessitatem nullam inducit, l. sapere ff. de offi. Præs. l. non quidquid ff. de iud. Igitur Pater non cogetur filias naturales, etiam inopia laborantes dotare.

8. In l. 41. §. pater, naturalis 11 ff. de leg. 3. dicitur dotem datam à patre naturali filia, compensari cum fideicommissis eidem filia naturali à patre, relictis. Atqui si dos deberetur filia naturali à patre, certè non posset cum fideicommissis compensari, sed pater præter dotem, etiam fideicommissum filia naturali relictum præstare cogeretur.

9. Pater dotare cogitur filias, quas habet in po- testate, l. 19 ff. de rit. nupt. Atqui spuria non sunt in potestate patris naturalis, vsque adeo, vt ne quidem patrem naturalem habere censentur, §. pen. in fin. de nupt. igitur à naturali patre non sunt dotandæ.

10. Denique filia naturalis etiam successione ab intestato est ex parte, l. humanitatis 8. C. de natura- libus l. except. duabus vnciis, quas ex nouell. 89. c. 12. percipere potest. Si autem triens legitimus, qui est pars successione ab intestato, filia naturali non de- betur, nec dos debebitur, quia illius vicem obtinet, l. quoniam 29. C. de inoffic. testam.

11. Verùm mihi inter has pugnantes sententias placet adherere opinioni Doctorum quos asserit, & sequitur Caltrus Palauus 10. 7. tr. 32. disp. 19. punct. 5. §. 1. n. 6. Dico igitur quoad filias naturales, & spu- rias attingit, si fortè cogendus est pater dotem illis constituere, excedere non debet alimentorum quan- titatem, ad quæ subministranda iure naturali astrictus est, vt pluribus comprobatur Molin. lib. 2. de primog. cap. 15. num. 50. Boëtius decis. 127. num. 2. Incertum tamen est, an dotem constituere teneatur, cum nul- libi id cautum sit, communior tamen sententia, quam refert, & sequitur Couar. 2. par. de sponsalibus c. 8. §. 6. n. 11. Molina l. 2. c. 15. num. 45. Barbof. 4. par. l. 1. n. 65 ff. solut. matr. Rebell. l. 5. §. 8. num. 3. astruit obli- gatum esse dotem constituere pro quantitate ali-

mentorum, ne illatum pudicitia periclitetur. Illud vero est certum, si aliunde habeant, vel possideant, aut viribus quibus hæc comparare possint desolig- rum esse, arguit. l. si quis a liberis, §. sed filius ff. de liber. agnosce. & tradit Barbofa 4. l. 1. num. 65. ff. solut. matr. quem sequitur Rebell. l. 5. §. 4. n. 27. & 28.

12. Et idem hanc sententiam præter Doctores citatos ex Theologis, tenet etiam ex pluribus Iuri- consultis Ioannes Baptista Fragolus tom. 1. a. disp. 4. §. 1. n. 13. cum segg. qui etiam optimè notat, quod neque ab hoc onere dotandi excusatur pater filiam incestuosam etiam de redditibus beneficij, vt Abb. in cap. peruenit n. 1. de arbitris, ubi indistinctè tradit cum bona conscientia id facere posse Bartol. in vltim. n. 7. §. de his, quibus, vt indignis, Constat. in cap. 8. §. 6. a princ. & num. 11. Molin. de primog. lib. 2. cap. 15. num. 42. Gomef. l. 49. tauri n. 37. & 44.

13. Sed ex his oriuntur duæ difficultates, an do- data filia spuria ad ipsius heredes transeat? & an in con- uento, quo pater plus dotis dedit filia spuria, quam in- valeant totius vitæ alimenta possit constanter ma- monio repeti quoad excessum.

14. Et ad illas respondet Rebellus p. 1. §. 1. p. 1. §. 3. & 4. & quoad primam firmat hanc conclusionem, nem, quod dos spuria data à patre, non sitis, per se fundus spurio, vel quoduis aliud prolemis relictum, designatumve à patre, ad filios, vel heredes non transit, sed ad patrem si res exet, ea mortuo re- uerti debet, eiusque hæredes, vt fundus mortuus non spurio. Quod si filios ex se relinquit, ita indigentes sustentatione, vt nec ex aliis bonis paterna, nec alia ratione commode ali possint, ius habent non tanquam hæredes, sed ex propria persona, vt filius aus, qui pater spuria erat ex eadem dote, vel aliunde congrua ipsis alimenta constituit.

15. Quoad secundam difficultatem assertit, quod si gener scilicet vxorem esse spuriam, status potest dos quoad excessum reuocari, cum non permittatur ignorare dispositionem, Auth. ex complex. C. de re- cessis nuptiis, per quam spuria redduntur incapax bonorum paternorum, nec per ius Canonica lex hæc fuit abrogata, nisi qua ex parte mensuram con- gruam alimentorum spuris denegabat Quæ excelsus ille dotis ipso iure est nullus, ac proinde ab hæ- redibus fieri poterit reuocari.

16. Totæ ergo controversiæ est, quando gener ignorabat vxorem esse spuriam, & bona fide dotem excedentem alimenta recipit in quo conuento dote re- uocari non posse constanter matrimonio tenet Bartol. l. fin. §. si à iocero ff. que in fraudem credit. Vbi Iustit. ob- sultus hoc discrimen constituit inter generum con- scium fraudis commissæ, & ignorantium illius, quod in priori conuento etiam constante matrimonio dos re- uocari possit, non itè in secundo: Ratio est, quia cum gener dotem habeat ex causa onerosa, si fraudis à se- ceto dorante commissæ particeps non est, iniquum est, vt ab eo reuocetur constanter matrimonio, tunc si fraudem participauit, eademque distinctio fit, l. penultima C. de his, que sunt in fraudem credit. solutio verò matrimonio, doteque restituta filia spuria, ad- iungit Bart. excessum dotis reuocari posse, eo quod habeat dotè ex causa Lucratia: Bartoli sententia, iuxta præfatam iuris distinctionem admittunt Couar. §. 6. cit. n. 11. & Anton. Gomez ad l. 9. tauri n. 4. Nau. Apologia de reddit. q. 2. monito 26. num. 28. & 29.

17. Contraria verò sententia contra Bartolum verisimilior est, quæ tenet etiam constanter matri- monio, & in scio genero, excessum illum alimentor- rum in dotem datum, repeti posse quam sequitur Palac. repet. cap. per vestras de donat. inter viram, & vxorem 3. notab. §. 2. num. 3.

18. Ratio est, quia collatio illa alimentorum inualida est quoad excessum ex dispositione Authen. ex complexu, ergo statim tamquam nulla reuocari potest, iuxta *l. non dubium C. de legibus*. Accedit, quia etiam quantumcumque pater velit, ac consentiant filij legitimis, non potest valide ex bonis paternis filius spurius habere amplius, quam congrua alimenta, vt docet Angelus *conf. 223. num. 2.* Alexand. *confil. 229. num. 15. l. 6.* Ergo nec etiam bona fides mariti facere poterit, vt dos excedens alimenta, valida sit quoad excessum.

RESOL. XLVII.

An auus teneatur dotare neptem?
Et quid in casu, quo neptis patrem inopem habeat, si tamen mater diues est?
Et an patruus nequaquam obligetur sobrinis dotare?
Et an frater teneatur dotare sororem?
Et quid, si tantum soror vterina sit?
Et quid, si sit consanguinea, v. g. ex eodem patre, sed ex alia matre fratri coniuncta?
Et aliqua circa has sorores, & etiam sorores Clericorum pro dote, & alimentis illarum discutiuntur in textu huius Resolutionis? Ex part. 11. tract. 4. & Misc. 4. R. 126.

§. 1. Videtur dicendum, quod non solum pater filiam, sed auus quoque paternus neptim dotare tenetur. Imperator enim Iustinianus in *l. si. §. vtraque C. de dot. promiss.* ait paternum esse officium progeniem suam dotare *l. fin. §. vtraque C. de dot. promiss.* progeniei autem verbo non filij modò, sed & nepotes, & pronepotes significari dicitur in *l. final. C. de emancip. liber.*

2. Accedit, quod Marcianus in libro 19. ff. de rit. nupt. generaliter & indistinctè scribit, qui liberos in potestate habent, eos cogi in matrimonium collocare, & dotare: liberorum autem verbo omnes descendentes contineri, indubitatò est *l. sed si hoc §. fin. ff. de in ins vocand. l. liber. ff. de verb. signif.*

3. Et in libr. 6. de collat. bon. dicitur ad officium aui spectare, neptim dotare, & subiungitur, quia pater filia idèd auum propter filium nepti dotem dare debere, cogitur itaque auus paternus neptim dotare.

4. Et sanè quæ ratio suadet à patre dotari filiam, eadem quoque in auo locum sortitur: cum aui non minus atque patris inter sit nuptiù elocari neptim, ne cum maximo generis & familiae probro turpem vitam eligere cogatur.

5. Limitat tamen hanc assertionem Obrechtus, vt tunc demum auus paternus cogatur dotare neptim, quando pater propter inopiam qua laborat, dotem filia præstare nequit, vt tunc inopia patris auus succurrere tenetur; Idque ipsam Ioannes Corralius in *d. leg. 19. num. 60.* hac ratione confirmat, quòd ex officio patris erga filium id pendat vt auus neptim dotet, *l. 6. ff. de collat. bonor.* Vnde cum auus non obstringatur nisi propter filium, auus non nisi secundariò tenetur; obligatio autem secundaria cessat, vbi principalis est soluendo, *Authent. present. C. de fideiussor. ergo.*

6. Sed in casu contingenti, ne deseras videre Castrium Palaum *tom. 7. disp. 9. punct. 5. §. 2. num. 2.* vbi firmat obligationem adesse auo paterno dotandi ex eius bonis neptes etiam diuites, si in sua existant potestate.

7. Sed casu quo neptis patrem inopem habeat, eius tamen mater diues sit, verius est potius matrem;

quam auum paternum teneri neptem dotare.

8. Patruus nequaquam obligatur sobrinis dotare, quia nullibi hæc obligatio etiam in subsidium indicatur. Quòd efficacius procedit, si verum est quòd ipse Molina *lib. 2. de primog. cap. 15. num. 67.* Costa *select. lib. 2. cap. 20. n. 2.* Rebell. *2. part. lib. 5. q. 4. n. 26.* astruant, nempe patruum non esse specialiter obligatum sobrinis alimenta præstare. Nam hæc magis necessaria sunt, quam dotis constitutio.

9. Verùm hic oritur aliud dubium, An frater teneatur dotare sororem? De sorore vterina ex aliò patre nata res expedita est, quòd frater eam dotare non teneatur, etsi inops sit, & aliter nubere non possit: sic enim Paulus Iurisconsultus in *l. 12. ff. de administrat. iur.* sed non dabit (tutor) dotem sorori (pupilli) alio patre natæ, etiam si aliter ea nubere non potuit.

10. De consanguinea, hoc est ex eodem patre, sed alia matre fratri coniuncta, sicut etiam de germana ex vtroque parente ipsi coniuncta, quaeritur ane dotari à fratre debeant, si inopes sint: Communiter hoc affirmatur ex ea ratione, quòd frater teneatur alere sororem consanguineam, & germanam *l. si quis à liberis §. vtrum ff. de cognos. lib.* Igitur etiam teneatur dotare.

11. Et si verò hoc argumentum planè infirmum sit, nec etiam Textus expressus occurrat, quo demonstraretur consanguineam, & germanam à fratre esse alendam, quia tamen in *l. 12. §. 3. ff. de admin. iur. nominatim*, atque in specie dicitur, tutorem non teneri dotem constituere sorori pupilli sui ex aliò patre natæ, haud obscure ex eo colligitur quòd ex eodem patre natæ sorori dotem constituere tenetur; argum. *l. ff. de offic. eius cui mandat.* vbi dicitur argumentum, quòd à contrario sensu ducitur esse validissimum, & argum. *l. 12. in pract. ff. de indic.*

12. Vide Doctores, quos citat, & sequitur Castrius Palaus *vbi supra §. 3. num. 1. & 3.* firmans, quòd frater teneatur sororem ex eodem patre, quamuis non sit ex eadem matre, dotare, si ipsa sufficientem dotem aliunde non habeat. Sed sororem vterinam tenetur frater dotare secundum tamen qualitatem alimentorum.

13. In euentu verò, quò frater obligatur dotem sorori constituere, non excusatur ex eo, quòd minor sit, & necessitatem habeat alienandi aliqua immobilia ad dotem; nam hæc est causa virgens à iure communi approbata, ac proinde interueniente decreto iudicis fieri alienatio potest, quin locus sit restitutioni, *l. final. C. de in integr. restit.*

14. Neque etiam excusatur quòd à patre soror exhæredata sit; neque item excusatur ex eo, quòd Clericus sit nullaque alia bona habeat, nisi quæ ex beneficiis colligit: Nam ex horum fructibus alere, & dotare sorores inopes rectè potest, cum opus sit pietatis, & naturalis obligationis, & iuri maximè conforme.

15. Excusatur tamen frater ab hac obligatione alendi & dotandi sororem inopem, si ad sit eius mater, vel auus paternus, aut maternus, qui dotem, & alimenta constituere valeat.

16. Et ratio est, quia omnes ascendentes præferuntur fratri in successione, *Auth. defuncto C. ad Tertull.* ergo præferri debent in obligatione. Præterea deficiente patre, obligatio alendi & dotandi filias matri diuini competit, *l. si quis à liberis §. vtrum ff. de liber. agnoscent.* neque fratri competit nisi in subsidium.

17. Et hæc omnia docet etiam Rebellius *part. 2. l. 4. quest. 4. n. 13. cum sequen.* & rectè obseruat quòd si frater administrasset bona sororis ex quibus dos constituitur